

Égi jogász

Kaszás-Kis János világéletében napszámos volt. Reggeltől estig talicskázott a határban.

Úgy sírt ez a talicska, mint valami kétéves, beteg gyerek, panaszosan, nagyon szomorúan. Folyton földet vitt benne, kövér, zsíros agyagot, a tanyák alatt, mintha az egész földgolyót föl akarná forgatni és egyik helyről a másikra cepelni, soha véget nem érő, végtelen, kilátástalan munkával.

Ő maga nem vágyakozott többre. Egészséges arca pirosan virított. Azt se lehetett látni rajta, hány éves. Akadtak, akik negyvenötnek nézték, akadtak, akik huszonötnek. Olyan időtlen volt, mint a föld.

Háborúban katonának állt. Kétszer megsebesült, egyszer idegsokkot kapott egy gránáttól. Sokáig remegett ettől a *hideg csók*-tól, mellyel a halál megérintette csöndes parasztféjét.

De mikor leszerelt és visszatért falujába, arca ki nyílott, kék szeme nyájasan mosolygott. Akár az alföldi ég, zivatar után.

János talicskázott, mint annakelőtte. Vásott, zöldszürke katonanadrágot hordott, gyűrött civilkalapot. Agyaráról pipa lógott és kedélyesen füstölt.

— Merre járt? — kérdezték tőle.

— Hát a merre a többiek — mondotta.

Acélos, kemény férfitestén nyoma se látszott a fáradalmaknak. Csak épen hogy nem hízott meg, soha. Szikár maradt a folytonos testi munkában, több száz év alatt — nemzedékeken át — se tudott magára szedni egy latnyi zsírt. Szöghaja dúsan koronázta fejét. De bajusza már nem volt tömött, mintha húsának szikes, kavicsos talajában nem lenne elég életerő, hogy ilyen úri dísz is nagyranövessen.

— Mégis — erősködtek — mit csináltak ott, János bácsi? Hiszen ott vót, vitézségije is van.

— Lüvöldöztünk — szolt és mosolygott.

Nem szerette a sok szót. Dolga-végeztén hazament, viskójába, feleségéhez, meg két kisfiához.

Közben a falu házaira vörös zászlót aggattak, rossz papírszövetből.

Egy augusztusi délután, hogy künn hajladozott a földeken, porfelhőben lovasokat látott feltűnedezni, kik vassisakokat és hosszú, zászlós pikákat viseltek. Más oldalról már hallatszott is a recsegő, kietlen trombi-

taszó, mely valahogy az idegenség és téboly lázát szórta szét az alföldi porba, az akácfák közé.

— A románok — suttozták.

Húsz-harminc ember jöhetett mindössze, egy tiszt vezetésével, meg két szekér, ládákkal, holmikkal.

Bámész emberek, asszonyok, pendelyes gyerekek álldogáltak a községháza előtt és nézték, amint a cigányos, fekete katonák elhelyezkedtek a faluban. Néhány katona szuronyt szegezve megtisztította a teret.

János pipázgatott, a tér oldalán, talicskájára telepedve. Onnan szemlélte nagybölcsen a nép szétzéledését.

Akkor vette észre, hogy feléje is két szuronyos közeledik. Egyik valamit kiabált, románul, nem értette, mit. Aztán mind a kettő hadonászni kezdett, dühösen. János erre lassan, de tisztességtudóan főkelt, már nyúlt talicskája után, hogy tovább kászolódjon.

De következő pillanatban arculcsapta, teljes erejéből, a román katona.

Kalapja leesett eléje, a porba.

Óriási riadalom támadt. A falu népe hanyatt-homlok szaladni kezdett, ki merre látott. Az asszonyok sirtak.

— Kaszás-Kis Jánost mögütötték — mondták.

— Ájnye — csóválta a fejét egy öreg paraszt — pedig katona vót, katonaembör ...

— Az — mondta a másik — négy évig. Szögény. Jánost egy perc alatt öt katona vette körül s már is kísérték befelé, a községházába.

Várt az udvaron, csöndesen, katonák őrizete alatt. Estefelé vezették a tiszt elé.

A tiszt — nagyon fiatal, ápolt hadnagyocska, aki a forró délutánon se vette le vastag, fehér keztyűjét — egy asztalka előtt ült, egymásra vetett lábakkal és cigarettázott. Tolmács útján hallgatta ki.

— Volt nála fegyver? — szolt a tiszt

— Nincs kéröm nálam semmi — és már nyúlni akart zsebébe, hogy mutassa.

Most hirtelen lefogták.

— Motozzák meg — mondta a tiszt katonáinak. Kivettek zsebéből egy pipát, egy piros és szennyes parasztszembkendőt, egy összegyűrt szovjethuszonöt-koronást.

— Otthon sincs fegyvere?

— Nincs.

A tiszt két vassisakost küldött lakására, hogy tartanak nála házkutatást, majd a tolmács felé fordult és hadarva adta ki utasítását:

— Mondja meg neki, ha fegyvert rejteget, azonnal agyonlövök. A töltevényeket is ki kell szolgáltatni. Ha puskát, revolvért, kardot tud valaki másnál, árulja el, különben... Ijesszen rá.

Künn a falu már eltemetkezett a nyári éjszakába, katonák jártak szerteszét. Senki se tudta, mi lesz.

A járőr visszajövet jelentette, hogy nem lett nála fegyvert. Erre a tiszt mondott valamit a tolmácsnak s Jánost hazaengedték. •

Fejére nyomta kalapját és szédülve, lesunyt fejfelé baka1ázott a sötét utcán, hazafelé. Nem volt italos ember, de most úgy érezte, hogy részeg és lába tántorog. Mindenki aludt már. Fekete ablakok meredeznek rá. Csak fönn az augusztusi csillagok szikráztak, vilamos fényel.

Sápadtan állt meg a küszöbén. Az asszony sírva borúlt rá.

— Hát möggyütt?

— Mög.

János leült az asztalhoz. Az asszony eléje tette a vacsorát.

— Ögyön.

De nem tudott enni. Félretolta a tálat, leborult az asztalra. |

— Önni se tud — mondta az asszony.

— Világi szégyön ez — szólt János.

Akkor fölnyitotta ingét. Mellére mutatott. Szőrös parasztmellén egy forradás rózsaszín nyoma látszott.

— Itt mönt be a golyó — mutatta.

Újra az asztalra dőlt és száraz, könnytelen sírás rázta hatalmas mellét. De nem tudott sírni. Csak fogát csikorította és valami ugatásféle hallatszott gégéből.

— Ne vögye annyira szivére — vigasztalta az asszony. Örűjön, hogy nem vitték el, rabnak.

— A nyavalyás — zúgta János.

— Öccsa el mán a világot — kérlelte az asszonyt, aki közben vetközödött — még meglátják és begyűnnek.

Hallgatóztak: a csöndes éjszakában járőrök ciráltak.

János sokáig nem tudott elaludni, vonyítani szeretett volna a fájdalomtól. Ide-oda hánykódott nyoszolyáján, arcát párnájához szorította. Soha életében nem ütötték meg, katonáéknál sem. Pörlekedésnél pedig mindig a másik húzta a rövidebbet. Egyszer, hogy vitája akadt egy legénnyel és már majdnem öltre mentek, úgy nézett rá, hogy az inkább elsomfordált. Rettenetes szeme volt.

Most két érdes tenyerét, mely a földmunkától kicserepedett, arcára borította, megalázva. Jaj, milyen jó, hogy éjszaka hullt rá, sötét, takaró éjszaka. Ez hűtötte szégyenét, mint a hidegborogatás. Körültekintett és boldogan látta, hogy köröskörül minden fekete, az asztal is, a szék is. Csak néha süvített távolból egy puszkagolyó.

Reggel kiment a kúthoz. Sokáig mosakodott egy vödör vízben. Még fejét is belemártotta.

— A bal orcámat ütötte mög — mondta az asszonynak itt — és hozzányúlt, mint egy sebhez.

— Mög se látszik.

— Nem?

— Nem a — erősítette az asszony és összevont szemöldökkel vizsgálgatta a bal arcát, közelről. Csak mönjön a dógára.

Újra sírt-rítt a talicska. A falu tudta, hogy rendbe jött minden.

Erős nap tűzött a földre, éles, agyvelőthasogató fény. Ezek azok a reggelek, mikor a pusztának már hajnalban láza van. A meddig a szem ellát, por és fakóság, csak itt-ott kiállt véreset egy-egy pipacs. Meztlábosok kapkodják lábukat a tüzes buckákon, akár parázson táncolnának. Messziről rekedt lárma hallatszik, egy parasztszekér csörömpöl, egy vödör lánc zörög, mely sokáig ér a szomjas kútba. Mint ha a homoknak is deliriuma lenne, félrebeszélnek a zajok. Sehol egy foltnyi árnyék a végeleáthatatlan sárgaságon. A komondorok már délelőtt nyelvelnek, lehengerednek a földre, mérgesen rágják a sövényt, vagy véres szemmel, behúzott, lompos farokkal sompolyognak, mint az örültek. Ők is betegek a fénytől.

János egykedvűen ballagdált. Szemére húzta kalapja karimáját, a földre nézett.

— Aggyon Isten — köszöntötte egy ember.

Ő azonban félretekintett, pironkodva. Rejtegette gyalázatát.

— Mer nem vót igazsága — magyarázta az asszonynak, ha ő román, én magyar, azér nem szabad megütnie. Nála fegyver, én mög pusztá kézzel. De azér szömébe néztem. Meg is mondtam neki, nem bánom, vezessön a fejedelme elé, akar az tögyön igazságot...

— Minek emészti magát. Ami vót, az vót.

Kaszás-Kis János nem mutatkozott emberek előtt. Hire futamodott, hogy mindenkire haragszik.

— Ojan büszke lött — mondogatták a falujabéliek sértődötten — talán bizom arra ojan nagyon büszke — és nevettek.

— Min épekedik mindig? — kérdezte este az asszony.

— Csak úgy gondókozom.

Sokáig hallgattak, mind a ketten. János szólalt meg.

— Te anyja, hány magyar löhet a világon? Azt mongyák, van tizenkétmillió is.

— Nem kendre tartozik az.

— Román, az nincs annyi — mondta János.

— Löhet.

— De francia az sok van. Nagyon sok. Az löhet húsz millió.

János megint elgondolkozott.

— Mög az angol — tette hozzá. Az is sok van. Nagyon sok. Abbú van legtöbb.

— Látott kend angolt?

— Nem láttam egyet se. Csak taliánt. A fronton. Annyi vót, mint a nehésség. Azok a nagy hegyek tele vótak velük. Haj, ha eccőr... .

— Mit bánja kend a más dógát. Maj eligazítják az urak.

Később nem bolygatta ezeket. De azon gondolkozott, mit tegyen, hogy valamiképp elintézzék az ügyét, a szégyent mely rágódott rajta, akárhogy is beszéltek a többiek. Azóta többször találkozott a katonával. Közönyösen sétifikált hosszú szuronyával, a községháza előtt, vagy ült a földön és fehér fogával zöld almát rágott. Értelmetlenül tekintett rá a román, a havasi pásztorok nagy nyugalmával. Talán azt se tudta, ki ez a magyar talicskás. János elképzelt, hogy neki rohan és arcul üti... kétszer ... jobb oldalt is... bal oldalt is... hosszú, gyapjas, fekete hajába csimpszakodik és rángatja... ordít... üvölt... vagy kést szúr géjébe... s a piros vér magasra buggyan... mint a szőkőkút... Aztán — mit bánja — melléje bökheti ő is a szuronyát. Vagy fölkötheti arra az eperfára, mely mellett áll.

Ájulatos gyönyörűség környékezte meg a bosszú gondolatára, úgy, hogy szédülni kezdett s a fához támaszkodott.

Dehát eltünteti-e ezzel az ő világi szégyenét?

Vállat vont és köpött a porba.

Nem érdemes ez se.

Hanem nagyon szeretett egyedül lenni, távol az emberektől, akiket gyűlölt és ha csak tehetne, elkerülte őket, hogy ne vallassák, mint is volt az. Legjobban érezte magát künn a tarlón, a dülőutakon, hol csak a fagyal nyílt, céltalanul, meg a lila számartövis.

Amint csorgott arcáról a verejték és leheveredett — pilledten — egy kazal árnyékába, egyszer-másszor az is megfordult fejében, hogy elutazik innen. Világá megy, Amerikába, vagy még messzebb. A világ végére, túl az Óperenciás tengeren, hol már nincs semmi sem és le lehet lógatni lábát, ebbe a semmibe. Milyen nagyszerű is lenne az. Csakhogy ehhez pénz kell, aztán a románok miatt senkisem mozdulhatott.

— Haj, haj — sóhajtozott János, amint talicskája ütemesen nyikorgott.

Aztán hozzátette magában:

— Mögesött a baj.

Egyszer Péter is vele talicskázott, a félszemű rokkant.

Mendegéltek egymás mellett.

János egyszerre felkiáltott boldogan:

— *Haj, haj, haj, mögesött a baj, baj, baj,* — és majdnem kielégülten nevetett.

Péter ránézett. Aztán megkérdezte:

— Hogy van az, János?

— Hát csak úgy, ahogy mondom.

— Hogy te?

— Hát csak úgy. *Haj, haj, mögesött a baj, baj.*

— Micsoda baj, te?

— Hát csak az. Mint a mesébe.

Péter elvicsorította száját. Látni lehetett csempe fogait, meg vértelen ínyét. Ez nála a nevetést jelentette.

— Rámögy, — mondta és ismételte — haj, haj, baj, baj.

— Az ám, — intett János — rámögy az.

— Aztán tucc másat is?

János megvakarintotta fejét:

— Tudok biz én.

— Hol tanúttad?

— Nem tanúttam sehol. Csak úgy eszömbe jutott.

— No ez jó, — szólt Péter — ojan, mint a könyvbe — s vigyorgott és bölintott reszketős fejével, mert ő is *hideg csók*-ot kapott a harctéren.

Ennek is híre terjedt. A gazdák körülvették Jánost:

— Hogy is van az, te?

János katonásan haptákba yágtá magát, hangosan, szégyenkezés nélkül fújta a rigmust.

A parasztok mosolyogtak.

— No ez jó adja — szólt egyik asszony — versökbe beszél.

— Még mongyon János bácsi, még — unszolták. János föl húzta szemöldökét:

„Piros rúzs, bazsa rúzs

Juj de ronda, juj de cefet ez az egész világ!”

Röhögés harsant föl.

— Ez mán nem gyün ki — okoskodott egy paraszt, mikor kissé elcsöndesedtek.

— Nem a — mondta János és összeráncolta szűk homlokát.

Ó1yan gyötrelmesen szomorú volt arca, mintha fájna a feje.

De aztán nekidurálta magát:

„Széna-, szalma-koszorú,

Bolond az, ki szomorú ...”

Ennek volt legnagyobb sikere. Tapsolták és utána ordították:

„Széna-, szalma-koszorú,
Bolond az, ki szomorú ..

— Igassága van, — bólintottak — minek is bánkódni amiatt.

— Csakhogy elfelejtötte — tette hozzá a kasznár.

János csakugyan megengesztelődött, csillapult indulatja. Már olykor szóbaelegyedett másokkal is. Elmesélte, mit művelt az olasz fronton, betért a kocsmába, a parasztok szerették őt, mert szóval tartotta a társaságot és mindig tudott valami szívderítőt, mulatságost, képtelent mondani, hol verset, hol találós-mesét Aztán, mikor felöntöttek a garatra és szemük babonásan parázslott a pálinka mérgétől, megkérték, hogy énekeljen. Pogány-rossz hangja volt. Sápító és értelen, mint a repedtfazéké. Hallása meg semmi. De úgy tudott figurázni, hogy kész mulatság volt hallgatni. Félrecepta kalapját, arcát csúfságból feszítette, szemével orrahegyére bandzsított. Így gajdolta:

„Szár az tónak nedves partján
Döglött béka kuruttyol.
Möghallja egy süket embör,
Ki a vízben lubickol
Ej-haj denevér,
Hármat rikkant az egér”.

A parasztok szájába kövér hahoták puffadoztak, mint óriás gombócok. Dülöngéltek a nevetéstől.

— Még eccör — ordították. János rekedten kiabált:

— Szár az torkom.

— Hát kend mög — és a gazdag paraszt odabökött a pálinkásüveg felé — fizetöm — mondta önértzetesen.

János fölhajtotta a pálinkásüveget, egy kortyra.

— Ne te ne! — rikácsolt János — ez volt a szavajárása, hogy vadítsa magát — ne te ne! — és botjával végigvágott a kocsmasztalon. Az üvegek csörömpöltek, lehulltak a földre.

Fölmászott az asztalra és úgy bögte torkaszakadtából.

Ilyen multságok után hajnaltájt vetődött haza, holt-részegen.

Egy éjszaka az asszony hiába várta. Megvirradt és még mindig nem jött. Csak délfelé állított be. De nem volt részeg, csak komor és fontoskodó.

— Hát kend hun kunctorog egész éccaka?

Nem felelt, hanem aggodalmasan körültekintett. Bezárta maga mögött a konyhaajtót.

Csak aztán mondta az asszonynak, titkolózva, majdnem sűgő hangon:

— Möghíttak.

— Ugyan hová a csodába hitták vóna magát? Fanyalgott az asszony. — Talán a kocsmába, hogy egész éccaka devernyázzon?

— Nem, — szólt János — nagy rangot kaptam én, asszony, nagy tisztességöt.

És két kezével nyomkodni kezdte homlokát

— Az úgy esött, — folytatta — hogy künn ütem a tarlón. Csöndes szép este vót, pipázgatok, és nézőm a csillagokat. Úgy hulldogáltak azok, mint az esső. Hát mit látok? Az ég csak kinyílik, három felül, olyan világosság támad, mint fényös nappal és fönn a felhőkbe muzsikát hallok, de ojan erőssen, mintha húsz banda húzná eccörre. Akkó nevemen szólítanak: „Kaszás-Kis János” mongya valaki. „Jelön” — mondom én, regula szerint. „Te majd a magyarok dógát igazítod, már mint égi jogász” mongya az a hang. „Ilgönis” — mondtam és akkó leburúttam a földre.

Az asszony szája tátva maradt a csodálkozástól.

— Miket beszél?

— Az ám. Még a szent Dávid is hegedűt a hód-ban. Mivel hogy kihirdötték, törvényesen, Kaszás-Kis János ezentúl maga konfiskálja a szögény nép érdökét.

Az asszony letette a kést, mellyel krumplit hámozott, beengedte a konyhába a gyerekeket. Vállat vont és régi, kelletlen hangján szólt urához:

— Kend is jobban töszí, ha másra áll a gondja... Nézze a gyerököket. Az a kisfiú is milyen mazna. Inkább keresne rá — és könnyet itatott fel köténye szélével.

János nézte a kisfiát:

*Kisfiú, nagyfiú
Bolond az, ki szomorú.*

— Szavallni, mög cifrázni, a szót, azt érti — pi-rongatta az asszony. De az is bolond ám, aki ilyen marhaságokat beszél.

Az asszony szavának lett némi foganatja. János újra szorgalmasan járt napszámba az urasághoz, az uradalomba, hol ebédet, vacsorát is kapott. Ősz felé elszakadt régi katonanadrágja. Ekkor a kasznártól szerzett viseltes fekete nadrágot, mely magyaros is volt, meg uras is és kabátot, mely térdét verte. Ropantul kiöltözködött. Paraszt testén olyan furán állott ez a maskara, hogy akik meglátták, először elneveték magukat. Ahhoz a madárijesztőhöz hasonlított tudniillik, mely a cseresznyefáktól riogatja a torkos madarakat.

János nem sokat törődött ezzel. Mindig újságot silabizált. Nehezen ment az olvasás, de ebbe is belejött. Otthon munkához látott. Katonaládájára papírokat teregetett, ácsplajbászát, mely évek óta hevert az asztalfiában, meghegyezte konyhakéssel és ákom-bá-

kom betűkkel leírta azt, ami fejében motoszkált. Többnyire versek voltak ezek, meg rajzok. Nagy papirosra külön lerajzolta az Égi Jelenés-t, a Nap-ot, a Hold-at, — ezeket sárga ceruzával kiszínezte — aztán piros sávot pingált, mely a magyarokat, kéket, mely a románokat és zöldet, mely a cseheket és szerbeket jelképezte, az egész föléd pedig hatalmas piros-fehér-zöld Ászló-t remekelt.

Tél derekán cihelődni kezdtek a faluból a románok. Hogy kivonultak a megszállás után, megoldódott a nyelve:

— Hát most mi lösz? — kérdezték tőle, mert tudták, hogy bötös ember és úgy szolnokol, mint egy képviselő.

Kaszás-Kis János Atiljáról, Szent Istvánról, Mátyás királyról beszélt, de Wilsonról és Clemenceauról is tudott már mindent.

— Csak az lösz majd — folytatta — hogy összegyűn mindön magyar. De mindön magyar, aki csak él a föld hátán. Oszt mögalakítják közös határozással a népek ligáját, vagyis hogy a fő-fő törvényt. Népszavazás lösz. Demokrácia, az is lösz. Akkó kiderül a magyarok igassága, már hogy nem ők vótak a hibásak és elkövetkezik az igazi háború, ami még nem vót. Mindönkinek része lösz benne. Még a kismagyar gyerekek is ott ügyenek maj, de csak hátú. Azok szödik föl a golyót, amit kilú az ellenség, mög a kapszlit, ami a földre potyog, mer akkó semminek se szabad kár-baveszni.

— Hunnét tudja ezt, János bácsi?

— Mögjelentötték neköm, már mint égi jogásznak, hivatalossan.

Bólintottak az emberek.

Felhozták, hogy most már igazságot kérhet, azért, amiért arcul ütötte az a román katona. De ő úgy tett, mintha nem hallotta volna. Vagy talán már nem is értette. Olyan messze volt. Túl az óperenciákon a semminél, mely megvigasztalta.

Februárban a felesége sírva járt a községházán. Azon panaszkodott, hogy az ura eltűnt katonaládájával, meg félretett pár koronájával együtt. A faluban azt beszéltek, hogy megháborodott az elméje. Már holt hírét is költötték.

Úgy esett, hogy egy reggelen — se szó, se beszéd — gyalogszerrel az állomásra ment. Pörge kalapja mellé árvalányhaj-bokrétát tűzött, kezében rövidszárú fokost szorongatott. Harmadosztályú kocsiba szállt és szónoklatokkal, tréfás versezetekkel Budapestig mulattatta útítársait, kik ökredeztek a nevetéstől.

Budapesten egy hét múlva a pályaudvarok táján tűnt föl. Itt árulgatta, zöld, piros szalmapapírosan, az Égi Jelenés és a Hazám címűt, de nem igen volt keltjük. Csak menekültek vásárolták, akik — szegények — mindent megvettek, amitől jó hírt reméltek.

János arca most is pirosposzgás volt, szeme zavartalanul-kék, szava ejtése paraszti és ízes, példaképe a fajtájának, mely annyira bölcs és józan, hogy szenvedésében is úri mértéket tart, örületében is ügyel méltóságára.

Kabátjára, baloldalt — a szíve fölé — nemzetiszín szalagot varrt keresztalakban.

Ha kérdezték, miért, ezt felelte:

— Mivelhogy Krisztus urunkat is körösztre feszítették.

— Délelőttöként nyakába vette a várost. Válláról foltos, ütött-kopott paraszttarisznya lógott, melybe kenyeret tett, papírokat és a Rajz-ot, melyen oda van írva a Nap, a Hold és az Ászló. Ezt akarta bejelenteni mindenütt, minisztériumokban, hivatalokban, lapok szerkesztőségeiben „miszerint hivatalossan is vögyék tudomásul” és „tétessék határozatba mindön magyarok ártatlansága”.

— Begyakoroltatván az igasságtövésbe, mint hitelös, égi jogász hirdetöm és perhoreszkálom a népek törvényeit — mondotta.

De amint kiteregette írásait és tovább beszélt, kedves alföldi szavain átütöközött valami idegen és lidérces láng, melytől a hallgatók megdöbbsentek. Pár koronát vetettek neki. Később azt se adtak. Szolgák, ajtóállók karjánál fogva vezették ki ezt a magyar parasztot és sarkára csapták az ajtót.

Akkor bolyongani kezdett a városban. Mint a bitang kuvasz, a parasztkutya, mely kócosan-borzason, a megveszéshez közel fut-fut hazátlan és nem találja helyét sehol, csatangolt az idegen város aszfaltján. Kalapját elhagyta valahol. Hajadonfött járkált és utca-padokon hált. Egy éjszakai hajszán elfogta a rendörség s mert nem tudta magát igazolni, két napig fogvatartotta. Haza akarták toloncolni. János, mint menekült, vagonban kapott szállást. Itt irkált mindenféle szomorú és vidám versezeteket, melyeket utcán jártában hangosan mondogatott.

Ruhája hónapok multán cafatokban lógott testéről, hajtókéjét belepte a piszok. Egyszer egy kispesti kocsmában megverték és kirúgták az ajtón. Orrán sokáig látszott két véres csík. Az emberek megálltak a fűz-fapoéta előtt, aki valamit hasonlított Hazafi Veray Jánoshoz és nézték.

Körötte pedig folyt az élet. Szónokoltak, loptak, raboltak, irigykedtek és rágalmaztak, üzleteket kötöttek, a valutaüzérek feleségei díszelőadásra hajtattak az Operaházba, a pöffedt igazgatók szájukban füstölögő szivarral vágtattak gépkocsijukon, a vendéglőkben cigányoztak, a kávéházban tortákat ettek, a bárban a város ringyó-színésznői angol és francia tisztekkel pezsgöztek, az orfeumban csiklandós kuplékat daloltak és fox-trottot lejttek, a klubban százezerkoronás bankokat húztak ki egy tétre, a tőzsdén hausse és bais-

se volt, a márka árfolyama emelkedett és esett és csalak lisztel, zsírral és cukorral, selyemmel, gyémánttal és szesszel, szerelemmel, művészettel és politikai jelszavakkal, kabáttal és gubával, magyarsággal és nemzetköziséggel egyaránt.

János minderről semmit sem tudott.

Amint estéenként zúgó parasztfejét egy gázlám-páshoz nyomta és nézte a reménytelen kavargást, ő volt ebben a hűtlen országban a hűség, ő volt ebben a rothadt városban a megalázott szenvedés, a pokolba hullajtott ártatlanság, a jogászfajta szent prókátora, a

leggyilkosabb világtörténelmi pör égi fiskálisa, a vértanú, kürtös és apostol, a dalolni és szólni nem tudó igris, aki csikorgó-ízetlen rigmusokban jajgatja ki barbár fájdalmát, a századokig parlagon hagyott parasztság magáraocsudása, az eltékozolt napkeleti gazdagság, egy évezredre nyúló sajtó visszaemlékezés, Komárom, Kassa, Pozsony, Eperjes, Losonc, Szabadka, Temesvár, Arad, Nagyvárad, Kolozsvár, Marosvásárhely keserve, egy nép ki nem szakadható halálordítása.

Ő volt a magyar költő.